

Sygn. akt

III AUa 379/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **2 października 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Ewa Madera (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Barbara Gonera
	Protokolant	St. sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **2 października 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o emeryturę

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **28 stycznia 2014 r.** sygn. akt **IV U 2370/13**

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu .

Sygn. akt III AUa 379/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 10 września 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w R. na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1997 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. nr 153, poz.1227 ze zmianami) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8, poz. 43 ze zmianami), odmówił wnioskodawcy J. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku, stwierdzając że nie wykazał on wymaganego ustawą piętnastoletniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Do tak określonego zatrudnienia pozwany Zakład nie uwzględnił pracy wnioskodawcy w Zelmer od 1 października 1975r. do 30 kwietnia 1992r., bowiem w przedłożonym przez wnioskodawcę świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych zarówno charakter pracy, jak i zajmowane stanowisko nie są określone zgodnie z pozycją i punktem zarządzenia resortowego.

Powyższą decyzję zaskarżył odwołaniem skierowanym do Sądu Okręgowego w Rzeszowie J. B. podnosząc, iż w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał zatrudnienie w warunkach szczególnych, co zostało potwierdzone w wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 9 marca 2010r. sygn. akt IV P 25/10. Powyższe skutkuje, zdaniem wnioskodawcy uwzględnienie jego żądania i przyznanie prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie przywołując argumentację, która legła u podstaw wydania zaskarżonej decyzji.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, wyrokiem z 28 stycznia 2014 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawcy J. B. prawo do emerytury od 28 sierpnia 2013r.

W uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności wskazał na niekwestionowany przez strony fakt złożenia przez odwołującego

(urodzonego (...)) wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE na dochody budżetu państwa. Następnie ustalił, iż wnioskodawca legitymuje się ogólnym stażem ubezpieczenia w wymiarze 26 lat, 2 miesięcy i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Od 22 maja 1975r. do 28 lutego 1997r. był zatrudniony w (...) S.A. w R. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach ślusarza oraz tokarza. Od 1 października 1975r. do 30 kwietnia 1992r. pracował na wydziale PR-50, na którym wyodrębnione były stanowiska tokarza, szlifierza oraz znajdowały się urządzenia do obróbki tj. walcarka, tokarka i szlifierka. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdował się kolejny wydział tzw. odlewnia. J. B. pracował w spornym okresie wyłącznie na stanowisku tokarza, a jego praca polegała na obróbce tarcz z tworzywa sztucznego z wata szklaną. Praca ta wiązała się z narażeniem na duży hałas i zapylenie. Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, iż do wniosku

o przyznanie emerytury przedłożono świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 15 kwietnia 2010r. stwierdzające, że wnioskodawca od 1 października 1975r. do 30 kwietnia 1992r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach polegające na przetwórstwie włókna szklanego, wymienione w wykazie A dziale XIII, poz. 23 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Powyższe świadectwo zostało wydane w oparciu o treść wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 9 marca 2010r. sygn. akt IV P 25/10. Wskazane ustalenia zostały dokonane na podstawie dokumentacji osobowej wnioskodawcy, jego zeznań, jak również zeznań powołanych świadków, którym to dowodom Sąd dał wiarę.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy przyjął, iż wnioskodawca wykazał piętnastoletni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, bowiem będąc zatrudniony w (...) S.A. od 1 października 1975r. do 30 kwietnia 1992r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach polegające na przetwórstwie włókna szklanego, wymienione w wykazie A dziale XIII, poz. 23 załącznika do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. W podstawie prawnej rozstrzygnięcia powołano art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS.

Wyrok powyższy apelacją zaskarżył organ rentowy. Zarzucając, iż przy jego wydaniu doszło do naruszenia prawa materialnego:

- art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. i wykazem A działem XIII poz.23 stanowiącym załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia poprzez błędną wykładnię tych przepisów polegającą na przyjęciu, że charakter pracy wnioskodawcy odpowiada charakterowi prac wymienionych w wykazie A dziale XIII poz.23. Czynności pracownicze polegające na obróbce tarcz z tworzyw sztucznych z wata szklaną nie został ujęty w zarządzeniu nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach i nie odpowiada rodzajowi pracy ujętemu w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów,

- art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów bez wszechstronnego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy,

- art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez uznanie, że odwołujący posiada ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych, co w konsekwencji doprowadziło do przyznania emerytury z tytułu tak określonego zatrudnienia w sytuacji, gdy nie wykazał on wyżej wskazanej przesłanki.

W uzasadnieniu apelacji pozwany Zakład wskazał, iż Sąd pierwszej instancji dokonał nieprawidłowej kwalifikacji zatrudnienia wnioskodawcy, przyjmując, iż wykonywał on prace polegające na przetwórstwie włókna szklanego przyporządkowane do wykazu A działu XIII poz.23 powołanego wyżej rozporządzenia. Doprecyzowanie wyżej powołanych przepisów stanowi zarządzenie nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, w którym nie ujęto pozycji obejmującej prac polegających na przetwórstwie włókna szklanego, a co za tym idzie brak było podstaw do przyjęcia, że w spornym okresie zatrudnienia wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę kwestionowanego orzeczenia i oddalenie odwołania.

Odpowiadając na apelację wnioskodawca domagał się jej oddalenia, wskazując na stanowisko Sądu Rejonowego w Rzeszowie Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zaprezentowane w wyroku z 9 marca 2010r. sygn. akt IV P 25/10.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona, o ile skutkuje uchYLENIE zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Wydany wyrok jest bowiem - w ocenie Sądu Apelacyjnego - orzeczeniem przedwczesnym. W sprawie nie zostały wyjaśnione istotne okoliczności pozwalające na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia, a co za tym idzie na kontrolę jego prawidłowości przez Sąd II instancji.

W przedmiotowym postępowaniu spór dotyczył prawa wnioskodawcy J. B. do emerytury, a ściślej oceny, czy legitymuje się on wymaganym ustawą piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy o której mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8 poz.43). Powołana bowiem przesłanka była podstawą stanowiska zajętego w zaskarżonej decyzji.

Przypomnieć należy że nabycie prawa do emerytury przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze normuje wyżej powoływany art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440), który w ust. 4 odsyła do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których osobom zatrudnionym w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przysługuje prawo do emerytury (Dz.U. 8 poz. 43). Zaznaczyć należy, iż to powołane rozporządzenie jest podstawowym aktem prawnym ustalającym warunki wcześniejszej emerytury, w tym kwalifikującym oznaczoną pracę, jako pracę

w szczególnych warunkach, której stałe wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy może rodzić uprawnienia emerytalne. Ocena zatem, czy dana praca wykonywana jest w szczególnych warunkach winna nastąpić w oparciu o przepisy tego rozporządzenia, a to przez przyporządkowanie ocenianej pracy do rodzajów prac wymienionych w jego załącznikach – wykazie A i B.

Odnosząc powyższe wskazania do rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, iż przeprowadzone w sprawie przez Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe nie pozwoliło na jednoznaczne przesądzenie spornej kwestii, co skutkować musi uznaniem wydanego przez Sąd I instancji merytorycznego orzeczenia za przedwczesne i uchyleniem sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy celem przeprowadzenia postępowania dowodowego. Rację ma Sąd Okręgowy stwierdzając, iż dla uwzględnienia okresu zatrudnienia do pracy w warunkach szczególnych nie jest istotna nazwa zajmowanego stanowiska, ale wykonywanie określonej pracy, ujętej w wykazach, stanowiących załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. (por. uzasadnienie wyroku SN z 21 kwietnia 2004 r. II UK 337/03, OSNP 2004/22/392). Z okoliczności sprawy wynika, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowiskach tokarza i ślusarza. Do wniosku o emeryturę przedłożył świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych wydane w oparciu o wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 9 marca 2010r. sygn. akt IV P 25/10, stwierdzające, że J. B. w spornym okresie wykonywał prace polegające na przetwórstwie włókna szklanego wymienione w wykazie A, dziale XIII, poz. 23 załącznika do powołanego wyżej rozporządzenia. Stanowisko Sądu Rejonowego w Rzeszowie zawarte we wskazanym wyroku nie ma znaczenia prejudycjalnego. Sąd orzekający w sprawie o emeryturę nie jest związany wyrokiem, ustaleniami i argumentacją dokonaną przez Sąd rozstrzygający w sprawie o sprostowanie świadectwa pracy. Dokument ten, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji, nadal pozostaje dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 kpc, podlega więc kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Uprawnionym do jego weryfikacji jest nie tylko Sąd ale również organ rentowy. Sam zatem fakt legitymowania się takim dokumentem nie przesądza jeszcze o tym, że okresy które zostały w nim ujęte rzeczywiście były okresami, w których pracownik wykonywał określoną w nich pracę w szczególnych warunkach, a dalej, że okresy te zostaną ostatecznie uwzględnione w postępowaniu o przyznanie świadczeń emerytalno – rentowych, jako wykazane okresy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w tak określonych warunkach. Obowiązkiem Sądu Okręgowego było zatem poczynienie autonomicznych ustaleń faktycznych w przedmiocie tego, czy wnioskodawca rzeczywiście wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Przeprowadzone w sprawie przez ten Sąd postępowanie dowodowe nie pozwoliło jednak na jednoznaczne przesądzenie spornej kwestii.

W tym miejscu istotnym jest przypomnienie, iż wykładnia pojęcia „przepisy dotychczasowe”, o których stanowi art. 32 ust.4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS została dokonana przez Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z 13 lutego 2002r. III ZP 30/01 (OSNP 2002, nr 10, poz. 243), w której wskazano na przepisy rozporządzenia, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk w podległych im zakładach. Sąd ten stwierdził, iż odesłanie do przepisów dotychczasowych w kwestii wykazów obejmujących świadczenie pracy w szczególnych warunkach, zawarte w art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej, nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust.2 -3 rozporządzenia. Dotyczy to zatem rodzaju pracy określonego w § 4 -15 rozporządzenia, zgodnie z przypisaniem jej do działu przemysłu umieszczonego w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia, a wobec tego brak jest możliwości sięgania do regulacji obowiązującej w innym resorcie. W judykaturze przyjmuje się, że wykaz A do powołanego rozporządzenia ma charakter stanowiskowo- branżowy. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji, jako pracy w szczególnych warunkach. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesami technologicznymi właściwymi dla danego działu gospodarki. Nie można zatem dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2011r., III UK 174/10, niepublikowany, z 6 lutego 2014r. I UK 314/13). Niewątpliwie pracodawca wnioskodawcy nie należy do gałęzi przemysłu, o którym stanowi dział XIII wykazu A. Zatem oceniając pracę wnioskodawcy należy uwzględnić treść art. 32 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS tj. ocenić czy stanowisko na którym był zatrudniony jest narażone na ekspozycję czy czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym sektorze przemysłu jest umiejscowione. Jeżeli

uciążliwość wynika właśnie z jej branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale przemysłu. W sytuacji zaś, gdy stopień szkodliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest wykonywana, to nie można zanegować świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014r. I UK 314/13).

W ponownym postępowaniu rzeczą Sądu Okręgowego będzie więc przesądzenie o prawie wnioskodawcy do emerytury o której mowa w art. 184 ustawy emerytalno - rentowej, a to przez jednoznaczne stwierdzenie, czy legitymuje się on co najmniej piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach. W tym celu Sąd Okręgowy kierując się powyższymi wskazaniem, przeprowadzi dowód z zeznań wnioskodawcy na okoliczność ustalenia warunków jego pracy (czynników szkodliwych na które był narażony). Następnie zwróci się do pracodawcy wnioskodawcy o wskazanie warunków jego zatrudnienia (na jakie uciążliwe, szkodliwe czynniki był narażony wnioskodawca wykonując prace na stanowisku tokarza, szlifierza przy obróbce tarcz z tworzywa sztucznego z wata szklaną). W dalszej zaś kolejności przeprowadzi dowód z opinii biegłego do spraw BHP na okoliczność czy wnioskodawca w spornym okresie zatrudnienia był narażony na taką samą ekspozycję czynników szkodliwych jak zatrudnieni przy takich pracach w zespołach formujących szkło. Dysponując zaś ustaleniami w tym zakresie Sąd oceni, czy wykonywane przez odwołującego czynności stanowiły pracę kwalifikowaną jako wykonywana w szczególnych warunkach w świetle treści załącznika do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., a dalej czy praca ta wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a przy pozytywnym przesądzeniu tej okoliczności stwierdzi, czy wnioskodawca wykazał co najmniej piętnastoletni okres zatrudnienia w tak określonych warunkach.

Przeprowadzenie postępowania w sposób wyżej określony, następnie ocena jego wyników i na jej podstawie wyciągnięte wnioski, będą mogły stanowić podstawę ustaleń dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy (nie wykluczając oczywiście możliwości przeprowadzenia innych – czy to zawnioskowanych przez strony, czy też dopuszczonych przez Sąd z urzędu - dowodów) , a wydany wyrok będzie mógł być poddany kontroli Sądu II instancji, w sytuacji złożenia apelacji przez którąkolwiek ze stron.

W świetle wyżej naprowadzonych okoliczności - na podstawie art. 386 §4 kpc, orzeczono jak w sentencji.